

Tekniikan museota rakentamassa IV

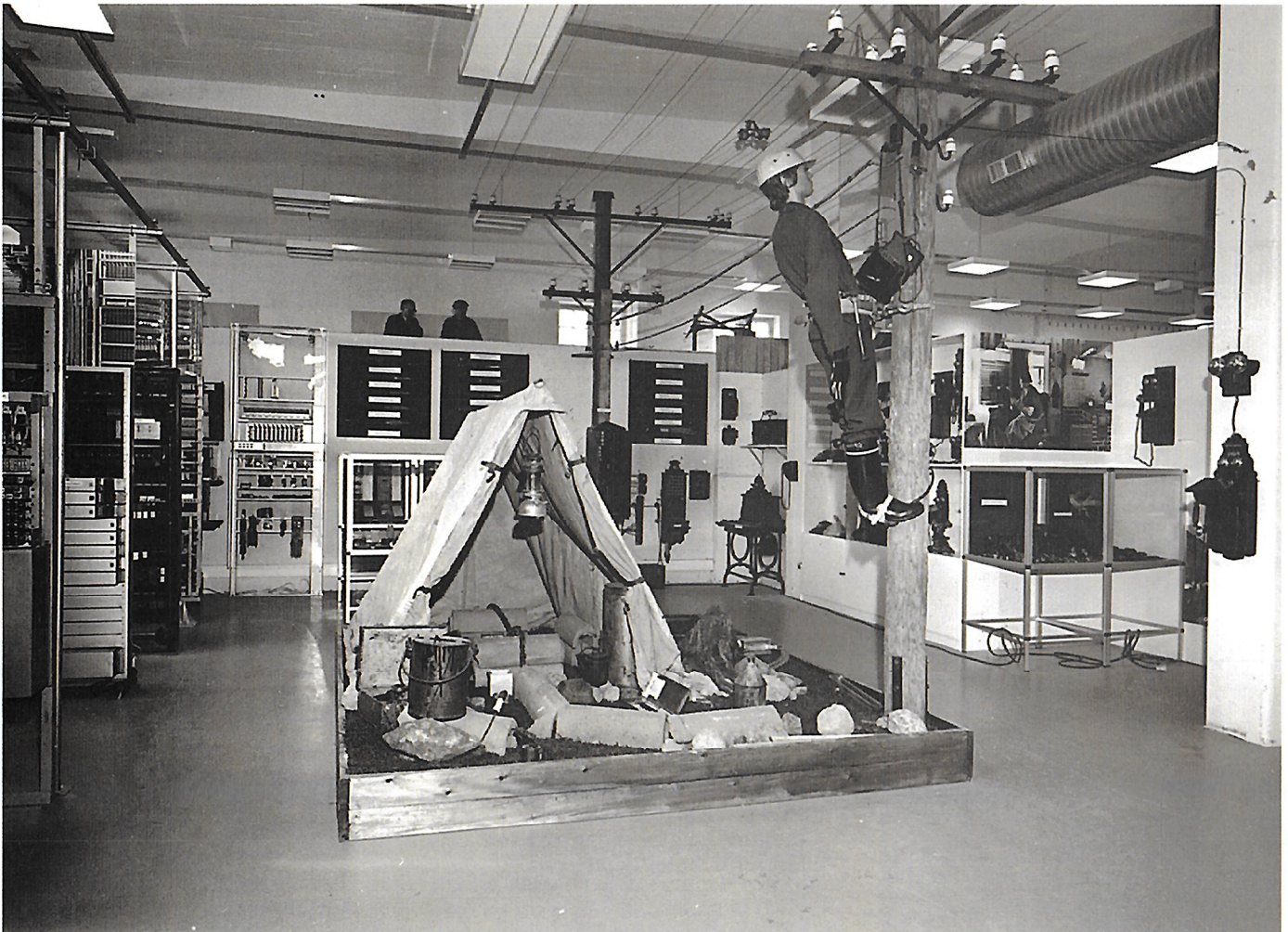
Vuodet 1977—1982 olivat Tekniikan museolle taloudellisesti vaikeita. Intomieltä kuitenkin riitti, kokoelmat karttuivat ja ajanjakson lopulla oli edessä uusi nousu. Diplomi-insinööri Heikki Hongisto päättää tällä erää neliosaisen museomuistelujensa sarjan tähän kirjoitukseen.

Museomuisteluitteni edellinen jaksso päättyi museon juhlallisiin vihkiäisiin syksyllä 1976 ja sitä vain viikkoa myöhemmin seuranneeseen suruviestiin museon hallituksen puheenjohtajan Eino Kajasteen kohtalokkaasta sairastumisesta. Varsin masentavaa oli pian sen jälkeen vastaanottaa toinen yllättävä suruviesti. Valtuuskunnan

puheenjohtaja Ingvar Blomqvist oli menehtynyt sydänhalvaukseen.

Blomqvistin ja Kajasteen paikat oli jollain tavoin täytettävä. Tärkeätä oli saada johtoon pätevä hallitus. Sen vt. puheenjohtajaksi suostui Kajasteen aisapari professori Jaarli Jauhiainen, joka ei kuitenkaan lähinnä korkean ikänsä vuoksi halunnut, pyynnöistämme huolimatta, ottaa muodollista päävastuuta. Muun muassa minä olin pyytämässä hallitukseen jäseneksi Enso Gutzeitin johtajaa, diplomi-insinööri Veli-Väinö Juvosta, joka iloksemme suostuikin tulemaan mukaan. Hänestä tuli sitten vuoden 1978 alussa säätiön hallituksen puheenjohtaja kuuden vuoden ajaksi. Valtuuskunnan ja rahavaliokunnan puheenjohtajaksi nimitettiin minut. Valtuuskunnan uudistuksessa siihen nimitettiin mm. diplomi-insinööri Heino Leskelä, joka alusta alkaen oli valmis tukemaan museota.

Jaarli Jauhiainen ja Veli-Väinö Juvonen kantoivat nyt siis vastuun museosta. Kokoelmat karttuivat, mutta varoja esineistön asialliseen esillepantoon ei ollut helppo saada. Erillisen lvi-osaston suunnittelu kuitenkin eteni ja joukko alan harrastajia hankki sen rahoitukseen tarvittavat varat. Muistan esimerkiksi edesmenneen ystävänä Christian (Atte) Huberin panoksen. Mukana oli myös ainakin kurssitoverini Guy Seren. Toukokuussa 1977 saatettiinkin viettää tämän uuden osaston vihkiäisiä B-hallin kellaritiloissa. Näyttely sai hyvän näyttelyteknillisen toteutuksensa vuoksi runsaasti kiitosta. Mielenkiinnon kohteina olivat mm. vanhat WC-istuimet ja jääkaapit. Valitettavasti kävi sitten niin, että osasto rakennuksen heikon kunnan vuoksi varsin pian rappeutui ja esineistö jouduttiin siirtämään pois. Kun rakenteet myöhemmin 1980-luvulla saatiin korjatuksi sijoitettiin näi-

C-hallin puhelinostoa v. 1977.

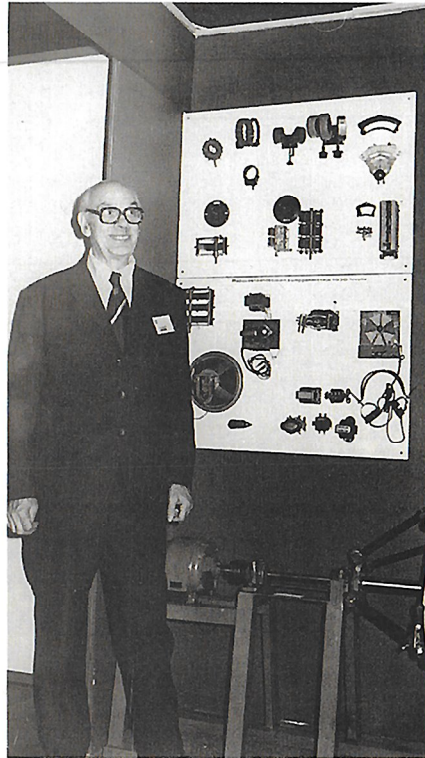
hin tiloihin kokonaan uusittu kemian osasto. Lvi-osasto odottaa näinollen vuoroaan tulla uudistetuksi.

Innostusta, talkoolaisuutta ja tulosta

Jauhiaisen johdolla saatiin kyllä aikaan muutakin. Pidettiin erikoisnäyttelyitä mitä erilaisemmilta aloilta, mm. Lapin kullanhuhdonnasta, puolijalokivistä, Suomen metalliteollisuuden vaiheista. Kosken länsirannalle pystytettiin suuri höyryvasara jne. Museojohtaja Markkanen osoitti erityistä kiinnostusta nuorten keksijäin toimintaan, käynnisti nuorisokerho Archimedeksen toiminnan ja vuoden 1977 aikana järjestettiin myös nuorten keksintökilpailun tulosten esittely. Jauhiaisen sydäntä lähellä oli puolestaan erityisesti »Suomen Edisonin» E.M.C. Tigerstedtin jälkeensä jättämän esinekokoelman saaminen museoesittelyyn. Varsinainen sähköosasto oli saatettu esittelykuntoon jo vuoden 1976 aikana; juuri sen valmistuminenhan oli tehnyt mahdolliseksi museon vihkiäisten pitämisen.

Talkootoiminta jatkui innokkaana lähinnä Onni Leinon vetämänä. Mukaan tuli nyt mm. myös diplomi-insinööri Paavo Siltamaa. Maanmittausinsinöörien talkoojoukko toimi innokkaasti muille mallia näyttäen. Pidettiin esitelmiä, järjestettiin Tekniikan museopäivät, oltiin omalla osastolla mukana Finn-Tec messuilla jne. Kaiken kaikkiaan voi sanoa, että toiminta oli vilkasta. Tältä pohjalta ei ollut täysin yllättävää, että museo sai vuonna 1977 odottamatonta ulkopuolista tunnustusta, eurooppalaisen museopalkinnon. Tämä palkinto oli aiemmin ollut pelkästään brittiläisten; nyt kansainvälinen asiantuntijaryhmä ensi kerran myönsi sen myös muutamalle Euroopan uudelle museolle. Tekniikan museo tuli palkinnonsaajaksi 38 ehdokasmuseon joukosta osin talkootoimintansa osin aitoutensa vuoksi. Viimemainitulla ymmärrettiin tuolloin lähinnä kosken länsirannan museoosastoja, vesipumppulaitosta ja myllyosastoa, jotka olivat olleet erityisesti Kajasteen sydäntä lähellä. Toivottavasti me mahdollisimman pian saadaan saneerauksen piiriin ja uudelleen esittelykuntoon.

17. 10. 1979 pidettiin museon säätiön 10-vuotisjuhlailaisuus, jossa käyttämäni puheenvuoron yhteydessä

Teknikko Onni Leino esittelee radiovastaanottimien komponentteja Finn-Tec messuilla 1979.

minulla oli tilaisuus kiittää Jaarli Jauhiaista hänen monipuolisesta panoksestaan museon hyväksi. Juuri 75 vuotta täyttänyt, tekniikan järjestöelämän eri saroilla ansioitunut veteraani sai Suomen Museoliiton mitalin. Painettiin myös taas omalla museopainokoneella Tekniikan museon sanomat, jota jaettiin juhlatilaisuuden osanottajille teekkarilaulun säestyksellä. Yli-insinööri Erkki Pakkala piti juhlaesitelmän suomalaisista keksijöistä.

Kaiken tämän, osin hajanaisen toiminnan rinnalla käynnistettiin jo vuonna 1978 myös teollisuutemme perusosien, puunjalostuksen, rakennustekniikan ja vuorityön osastojen suunnittelu, joka sitten laajentuneena johti 1980-luvulla D-hallin perusnäyttelyn pystyttämiseen. Vuoden 1977 aikana museo sai myös suunnitelman konepajatekniikan osaston rakentamisesta ns. A-halliin. Tätä diplomi-insinööri Toivo Koivulan suunnitelmaa ei ole päästy toteuttamaan, koska toisaalta A-halli on vielä saattamatta museokuntoon ja toisaalta museolla on ollut liiaksikin työtä B-, C- ja D-hallien laajojen näyttelyosastojen pystyttämises-

sä. Konepajatekniikka otettiin toki huomioon D-hallin perusnäyttelyä rakennettaessa, mutta toivottavasti tulevaisuudessa avautuu mahdollisuuksia alunperin suunnitellun kaltaiselle suuremmalle osastolle.

Ylös lamasta

Olin noina vuosina toimeni johdosta paljon ulkomailla, enkä ennättänyt käydä museossa kovin tiheään, joskin yleensä osallistuin erikoisnäyttelyiden avajaisiin. Tärkeimmäksi kontaktikseni muodostuivat puhelin keskustelut Jaarli Jauhiaisen ja Veli-Vainö Juvosen kanssa sekä usein pidetyt rahavaliokunnan kokoukset. Kävi ilmeiseksi se jo edellisessä muistelmapalassani toteamani asia, ettei museojohtaja tehnyt juuri mitään museon talouden kuntoon saattamiseksi, asiantila, johon myös museon silloiset työntekijät kirjeessään syksyllä 1977 kiinnittivät vakavaa huomiota. Niinpä rahavaliokunta, jonka työhön nyt osallistuivat myös Juvonen sekä Metalliteollisuuden keskusliiton toimitusjohtaja, varatuomari Nils Hellén, joutui jatkuvasti miettimään, millä vältettäisiin katastrofi, rahojen kertakaikkinen loppuminen. Järnefelt ja Hellén sponsoroivat säätiölle onnitteluadressin, jota teollisuus onkin käyttänyt runsaasti.

Tajusimme rahavaliokunnassa selvästi, ettei tilanne voi jatkua entisellään. Ellei taloutta saataisi kuntoon, alkaisi museo rappeutua, eikä esillepannon taso missään tapauksessa vastaisi tavoitteita. Valtuuskunnan kevät- ja syyskokouksissa vetosin vuosi vuodelta sen jäseniin, teollisuuden keskusjärjestöihin ja insinöörijärjestöihin sekä museota tukeviin kaupunkeihin, joista tietysti Helsinki oli keskeisin, huolehtihan se jatkuvasti vesilaitoksen vanhojen rakennusten museokuntoon saattamisesta. Kesäkuussa 1978 kirjoitin Insinööriutusten yhteen pääkirjoitukseen mm.: »Tekniikan museo on toimintansa alkuvaiheessa ollut jatkuvasti taloudellisesti ahtaalla. Varoja, joilla toivottu kehittäminen voi tapahtua, ei ole. Lahjoitusvaratkin ovat riittävän valtionavun puutteessa ohjautuneet ylläpitomenoihin. Tässä suhteessa tavoite on selvä: yhteiskunnan on pidettävä huolta museosta. Museon ystävät, kaikki, jotka tajuavat sen tehtävän, vastatkoot museon parantamisesta. Siinä on tekemistä, ja erityistä

Talkoolaisia joulun alla 1984. Osa kuvassa näkyvistä veteraaneista on mukana vieläkin.

tukea odotetaan insinööreiltä ja heidän järjestöiltään.» Vähitellen säätiön valtuuskunnassa edustettujen yhteisöjen tuki museolle onkin vakiintunut, ja voidaan todeta, että esittämäni toivomukset ovat suurelta osalta toteutuneet vuodesta 1983 lähtien.

Uudenvuodenpäivänä 1980 päättyi Jaarli Jauhiaisien elämä. Veli-Väinö Juvonen jäi hallituksen puheenjohtajana paljolti yksin, toki eri toimikunnan, rahavaliokunnan ja valtuuskunnan tukemana vastaamaan museon kehittämisestä. Hallituksessa kauan mukana ollut Suomen Teknillisen Seuran silloinen apulaistoiminnanjohtaja Matti Hirvikallio, Juvonen ja minä laadimme vuoden 1981 aikana Tekniikan museon kehittämisohjelman, jossa keskeiseksi kehittämistavoitteeksi asetettiin museon saaminen viranomaisten hyväksymäksi valtionapua saavaksi keskusmuseoksi. Toimintasuunnitelmamme sisälsi paljon sellaista, mikä sittemmin on toteutunut. Todettiin tarvittavan museoalan koulutuksen omaava museonjohtaja, jonka keskeisiä tehtäviä olisi luoda toimivat

suhteet viranomaisiin. Tämän rinnalla lähdettiin rakentamaan uudistettuja perusnäyttelyitä. Nämä toiminnot käynnistettiin Veli-Väinö Juvosen puheenjohtajana ja hänen hallituksensa myös organisoimalla museon johdon uudelleen ottaen palvelukseen museonjohtajaksi kokeneen museoihmisen, filosofian maisteri Lea Väkeväisen. Museon uusi nousu oli edessä. Tekniikan museon säätiö on paljossa kiitollinen V-V. Juvoselle.

Lopetan muistelemiseni tähän. Kenties voin joskus myöhemmin palata vuosiin 1984—1991, joina toimin säätiön hallituksen puheenjohtajana, ja jona aikana monet aiemmin suunnitelluista toimenpiteistä toteutettiin museon aseman samalla (toivottavasti lopullisesti) vakiintuessa. □

Henkilövalintoja

Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen vuosikokouksessa 18. 3. 1992 puheenjohtaja Osmo Simola luovutti yhdistyksen ansiolevykkeet seuraaville ansioituneille Tekniikan museon talkoolaisille: Alvar Rauta, Fritz Saarno ja Pentti Seimola.

Museoyhdistyksen johtokuntaan valittiin:

puheenjohtajaksi Aarre Terho
varapuheenjohtajaksi
varainhoitajaksi
jäseniksi

Lars Hukkinen
Kai Mielck
Walter Flander
Börje Hielm
Heikki Hongisto
Bjarne Huldén
Risto Keskinen
Matti Krank
Harri Savolainen
Klas Savonius
Leena Sälejoki-Hiekkänen
Risto Tikkanen
Lea Väkeväinen